

Metodiski ieteikumi darbam ar videomateriāliem

Videomateriāli ir izveidoti latviešu valodas apguvei, tie sniedz ieskatu latviskajās tradīcijās un ļauj apjaust latvisko dzīvesziņu. Video atainotie cilvēki ir no dažādiem Latvijas novadiem. Pēc valodas īpaši var pazīt kurzemniekus – zvejnieku Jāni un etnogrāfiskā ansambļa „Suitu sievas” dalībnieces. Kopā ar Sandu un Kasparu valodas apguvējs var doties zvejojot jūrā, lai iepazītu zvejnieku ikdienu; iet īstā latviešu pirtī, lai noteiktu tās atšķirību no citu tautu pirts rituāliem; nokļūt maizes ceptuvē un uzzināt senlatviešu abras noslēpumus; iepazīties ar latviešu tradicionālajiem mūzikas instrumentiem un dejot to pavadībā; kopā ar „Suitu sievietēm” atklāt latviešu sīkstumu, asprātību un dzīvesprieku; krāsot olas un svinēt Lieldienas. Tāpēc, lai gan šis ir mācību materiāls, tomēr jāuzsver, ka tajā skan arī konkrētajā apvidū lietotas vārdu formas, ir sastopama sarunvalodai raksturīga leksika un teikumu veidošana. Videomateriālos lietotā valoda nav latviešu literārās valodas paraugs, un valodas apguvei nav sistēmiskas pieejas. Pats galvenais šajos videostāstos – valodas vide.

Videomateriāli paredzēti latviešu valodas kā svešvalodas apguvei. Tos var izmantot:

- trešo valstu valstspiederīgie latviešu valodas apguvei gan pirms iebraukšanas Latvijā, gan jau atrodoties Latvijā;
- citu valstu pilsoņi latviešu valodas apguvei Latvijā un ārpus Latvijas;
- pusaudži un pieaugušie latviešu kopienās ārvalstīs;
- vecāko klašu skolēni Latvijas skolās.

Videomateriālus var izmantot patstāvīgai valodas apguvei tajos gadījumos, kad nav iespējas uzturēties reālā valodas vidē. Ja valodas apguvējs mācāsursos latviešu valodas skolotāja vadībā, mācību materiālus var izmantot konkrētajā mācību darbā, kā arī kā papildu iespēju apgūt valodu ārpus nodarbībām. Videomateriāli ir piemēroti dažādām mērķauditorijām ar dažādiem valodas prasmes līmeņiem. Sākotnējā valodas apguves posmā notiek iepazīšanās ar latvisko vidi, cilvēkiem un saziņas situācijām. Videostāstos var uzzināt, kā cilvēki iepazīstas, atvadās un runā viens ar otru. Videostāstus var izmantot arī labi valodas pratēji un tie, kuriem latviešu valoda ir dzimtā valoda: lai pētītu un analizētu saziņas situācijas, runas žanrus un valodas stilus. Noskatoties video, ir iespēja runāt par sarunvalodas īpatnībām un atšķirībām no rakstu valodas, par izloksnēm un individuālo valodas stilu.

Izveidotie materiāli nav domāti zināšanu pārbaudei un valodas prasmju novērtēšanai. Katram videomateriālam ir izveidoti pieci uzdevumi, kas palīdzēs saprast to saturu un pilnveidot valodas prasmes.

Pārskats par videomateriālu izmantošanu

Skolotājiem ļoti būtiski ir saprast, kurā tematā, mācot latviešu valodu, var izmantot konkrēto materiālu. Tāpēc tabulā ir piedāvāts pārskats par videomateriālu izmantošanu.

<i>Videomateriāla nosaukums</i>	<i>Temats</i>	<i>Prasmju apguve</i>	<i>Gramatisko formu apguve</i>
„Kaspars un Sanda svin Lieldienas”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Svētki un tradīcijas ▪ Gadalaiki ▪ Ēdam mājās 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Krāsu nosaukumi ▪ Raksturošana pēc krāsas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Īpašības vārds, tā saskaņojums ar lietvārdu ▪ Darbības vārda nākotnes forma
„Kaspars un Sanda dodas zvejot”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ikdienas darbs ▪ Profesijas ▪ Latvijas cilvēki ▪ Sarunvaloda ▪ Izloksnes 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iepazīšanās ▪ Jautājumu un atbilžu veidošana ▪ Cilvēku un procesa raksturošana ▪ Emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietvārdu deklinācijas (2. un 5. deklinācija) ▪ Īpašības vārdu salīdzināmās pakāpes
„Kaspars un Sanda bauda latviešu pirts rituālu”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Svētki un tradīcijas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iepazīšanās ▪ Procesu raksturošana ▪ Emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Īpašības vārds, tā saskaņojums ar lietvārdu ▪ Darbības vārda nākotnes forma ▪ Lietvārda <i>pirts</i> locīšana (6. deklinācijas lietvārdi) ▪ Lietvārdu pamazināmās formas
„Kaspars un Sanda ciemojas pie etnogrāfiskā ansambļa „Suitu sievas””	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradīcijas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iepazīšanās un atsveicināšanās ▪ Attiecības ▪ Jautājumi un atbilžu veidošana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lietvārds ģenitīvā + lietvārds nominatīvā (piemēram, <i>pīlādžu sarkanums</i>)

Videomateriāla nosaukums	Temats	Prasmju apguve	Gramatisko formu apguve
		<ul style="list-style-type: none"> Izloksnes Sarunvaloda Literārās valodas stili (piem., humoristiskais stils) 	
„Kaspars un Sanda iepazīst senos mūzikas instrumentus”	<ul style="list-style-type: none"> Tradīcijas 	<ul style="list-style-type: none"> Iepazīšanās Raksturošana Jautājumu un atbilžu veidošana 	<ul style="list-style-type: none"> Skaitļa vārdi Lietvārda deklinācijas Lietvārds <i>ūdens</i> kā 2. deklinācijas izņēmums
„Kaspars un Sanda mācās cept maizi”	<ul style="list-style-type: none"> Ikdienas darbs Profesijas Sarunvaloda 	<ul style="list-style-type: none"> Iepazīšanās Cilvēku un procesu raksturošana Jautājumu un atbilžu veidošana Emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> Darbības vārda īstenības un pavēles izteiksme Īpašības vārdi un to savienojumi ar lietvārdu (piemēram, <i>balts lakatiņš, apaļa maize</i>)
„Kaspars un Sanda brūvē alu”	<ul style="list-style-type: none"> Tradīcijas Ēšana un dzeršana Augu valsts Interesantas personības 	<ul style="list-style-type: none"> Dialoga veidošana Informācija par procesu Attieksmes un emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> Darbības vārda izteiksmes Darbības vārda atvasināšana ar piedēkļiem Lietvārds ģenitīvā + lietvārds nominatīvā Līdzskaņu mija 5. deklinācijas lietvārdos Lietvārdi – vienskaitlinieki un daudzskaitlinieki
„Kaspars un Sanda viesos pie nēģu karaļa”	<ul style="list-style-type: none"> Tradīcijas Ēšana un dzeršana Interesantas personības 	<ul style="list-style-type: none"> Dialoga veidošana Informācija par procesu Attieksmes un emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> Darbības vārds nākotnes formā Īpašības vārda salīdzināmās pakāpes Salikteni Lietvārda pamazināmā forma

<i>Videomateriāla nosaukums</i>	<i>Temats</i>	<i>Prasmju apguve</i>	<i>Gramatisko formu apguve</i>
„Kaspars un Sanda iepazīst podniecību”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradīcijas ▪ Profesijas ▪ Trauki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dialoga veidošana ▪ Informācija par procesu ▪ Attieksmes un emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vārddarināšana (<i>podš – podnieks</i>) ▪ Darbības vārda izteiksmes ▪ 2. un 3. konjugācijas darbības vārdu konjugēšana
„Kaspars un Sanda griež danci”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradīcijas ▪ Vaļasprieks 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dialoga veidošana ▪ Informācija par procesu ▪ Attieksmes un emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1. konjugācijas darbības vārdu konjugēšana (<i>aust, tikties</i>) ▪ Īpašības vārds un divdabis ar -<i>ts, -ta</i> ▪ <i>Ir/nav ...</i> ▪ Lietvārdi – daudzskaitlinieki (<i>bikses</i>) ▪ Vispārīgi nosaukumi ar -<i>ums, -ība</i>
„Kaspars un Sanda pēta tautastēpus”	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradīcijas ▪ Vaļasprieks ▪ Apģērbs 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dialoga veidošana ▪ Informācija par procesu ▪ Attieksmes un emociju izteikšana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Darbības vārds 1. personā ▪ Darbības vārds pavēles izteiksmē ▪ Vispārīgi nosaukumi ar -<i>ums, -ība</i>

Vārdnīcas

Lai labāk uztvertu videomateriālu, ieteicams veidot **vārdnīcu**. To var veidot skolotājs vai valodas apguvējs.

Vārdnīcas veidošanā jāņem vērā valodas apguvēja prasmju līmenis:

- ja prasmju līmenis ir zems, to ieteicams veidot no frāzēm vai vārdiem no teksta;
- ja valodas līmenis ir augsts, valodas apguvējs veido vārdnīcu patstāvīgi.

Izveidotās vārdnīcas var izmantot dažādu mācību uzdevumu veikšanai:

- sagrupēt vārdus pa vārdšķirām;
- uzrakstīt vārdu pamatformas (ja vārds ir citā formā);
- iesaistīt vārdus teikumos;
- veidot vārdu savienojumus, izmantojot vārdnīcas vārdus;
- atzīmēt vārdnīcā vārdus, kas ir sadzirdēti videomateriālā.

Piedāvājam jau gatavus vārdnīcu variantus par katru videomateriālu.

„Kaspars un Sanda svin Lieldienas”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

svētki	Dosimies uz šūpolēm/pie šūpolēm!
pavasaris	Ar ko tu krāso/jūs krāsojat olas?
Lieldienas	Olas var krāsot/krāsoju sīpolu mizās, alkšņu mizās, sūnās.
gavēnis	Uz galda ir brūnas, raibas, dzeltenas (dzeltenīgas), zaļas (zaļganas) olas....
brūnās olas	Olas var krāsot/krāsoju krāsvielās.
baltās olas	Krāsvielas (tās) var nopirkt tirgū, veikalā...
olu ripināšana	Tūlīt notiks olu ripināšanas sacensības.
sacensības	Tu esi/jūs esat varens ripinātājs!
sacensties	Pērkons jau bija: var sēdēt zālē.
šūpoles	No rīta iesim uz dievkalpojumu, pēc tam mājās būs svētku brokastis.
šūpošanās	Bērni, meklējiet olas!
ticējums/ticējumi	Diena ir brīnišķīga!
saule	Cik jauka diena!
bagāts galds	Kāds brīnišķīgs laiks!
apaļš/apaļi	Šodien ir silti.
dievkalpojums	Uzmanīgi!
Zaļā ceturtdiena	Esi/esat piesardzīgs!
Lielā piektdiena	
augšāmcelšanās	
priecīgs, priecīgi	

„Kaspars un Sanda dodas zvejot”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

daiļava

reņģu ēdāji (*pārnestā nozīme*)

džeks (*vienkāršruna*)

labi saprotas

bārda

pirmais loms

smuka (*sarunvaloda*)

lāpīt tīklu

pārbaudīt

svešie un savējie

krupis

nezina, ko dara

nāra

Kad vēl mēs tik jauni satiksimies!

saiviņa

Ko citu darīs (darīsim)?!

spurināties

lucītis

reņģe

kaija

veči (*vienkāršruna, pārnestā nozīme*)

„Kaspars un Sanda bauda latviešu pirts rituālu”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

pirts

pēdu masāža

lāva

kadiķu vannīte (vanna, vannīņa)

ievu slotiņa / bērzu slotiņa

slimības simptomi

skrubis

garīga attīrīšanās

pīlādzis

Pirtī balts mazgājos.

aizsardzība

Ir gan skaista vieta!

starpnieks

Es jūtos ļoti labi.

izbaudīt

Pirtnieks ir instruments Dieva rokās.

pēriens

Es esmu tik laimīgs!

ieelpa / izelpa

pirts gariņi

dīķis

dzert

apmierināts

priecīgs

ļauties (kaut kam)

starpnieks

sāksies – turpināsies – beigsies

pirtnieks

Dievs (Dieviņš)

„Kaspars un Sanda ciemojas pie etnogrāfiskā ansambļa „Suitu sievas””

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

josta

priežu galotnes

brunči

pīlādžu sarkanums

sīkstums

Mutes ciet! (*sarunvaloda*)

baidīties

Tas ir briesmīgi.

valceris (*sarunvaloda*)

Tas būtu vēlams.

pieņemt

Plīst pušu no lielības. (*pārnestā nozīme*)

brangi (*sarunvaloda*)

Runas garas, darbs ir īss. (*pārnestā nozīme*)

klačoties (*sarunvaloda*)

Nav jau tik viegli.

mantojums

Nolieku pie vietas. (*pārnestā nozīme*)

citādāks

vēsture

ģeogrāfija

aplām

„Kaspars un Sanda iepazīst senos mūzikas instrumentus”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

koks

man atgādina

metāls

savam priekam

ūdens

Senos laikos bija...

māls

Savā ziņā, jā!

skaņa

Tas ir ļoti pareizs secinājums.

mūzika

Tā ir parasta lieta.

paņēmiens

Man ļoti patika šī doma.

ganāmpulks

Vai lūpas nekur?

dancināt (kādu) (*pārnestā nozīme*)

dejojot

izgrebt

tonis

aura

atturīga

uzmācīgs

„Kaspars un Sanda mācās cept maizi”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

maize

svēts un īpašs

dona

Nu būs ziepes! (*sarunvaloda*)

cept

Ķersimies klāt!

cepšana

Mēs esam gatavi.

ceptuve

Pucēsimies! (*sarunvaloda*)

priekšauts

Paskatīsimies, kas notiek!

lakatiņš

Viss ir kārtībā!

virtuve

slavens

grīda

čammāties (*sarunvaloda*)

brūtgāns (*sarunvaloda*)

„Kaspars un Sanda iepazīst podniecību”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

apdedzināt

patīk darbs ar mālu

bloda

paņemt mālu rokās

brunči, svārki

rodas pats no sevis

flīzes

tev pietāv...

griezt

sanāks pa blodai

iemaņas

Tas ir tavs lauciņš!

izlietne

izteiksmes forma

keramikas darbnīca

kopt

krūzīte

lolot

mīcīt

nodot

nošmulēties, nosmērēties

podnieks

rotaslietas

smuki, skaisti

svečturis

šķīvis

tualetes pods

vāze

virpot

zīme

nakts aizsegā

podnieka ripa

„Kaspars un Sanda brūvē alu”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

alus darītava

jūtos kā ...

apiņi

latvieši brūvē alu

burvestība

Nāc šurp!

dzirnavas

reiz esot bijis/bijusi...

garš

tā runā...

iesals

var nojaust, ka ...

izbaudīt

izsenis, sen

kadiķogas

kumelītes

ķimenes

nokavēt

pasteigties

propoliss

randiņš, satikšanās

raugs

rūgtums

samalt

šķirne

uzaicināt

uzkodas

virši

vīgriezes

„Kaspars un Sanda viesos pie nēgu karaļa”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

biezpiens	iekļauts ES tradicionālo īpatnību un ģeogrāfisko produktu sarakstā
burbuļot	ir sarakstījis rindas
iznirt	Ko tas dod?
Jāņu siers	latviešu virtuve var lepoties
karalis	ne labi, ne slikti
karaliste	Vai tas/tā ir labi?
muca	
murds	
nārstot	
nēģis	
piespiest	
restes	
rupjmaize	
saldūdens	
speķis	
stāvus	
straume	
ziedu medus	
želeja	

„Kaspars un Sanda pēta tautastērpis”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

amatniecība

es *degu* nepacietībā

bikses

gribas augstāk pacelt *degunu*

izlaidums

jostā ir iekodēts

izšūts kreklis

manā garderobē šobrīd nav

kāzas

mūs pārņem sajūta

krāsu salikums

nepieciešama augstākā pilotāža

krāšņi raksti

pasūtījums *deg*

kreklis

kristības

kronītis

lepnums

maģisks

pakavs

pašausti brunči

pērļu josta

piederība

piņķerīgi, sarežģīti

plūdi

rotāties

sakta

stelles

tautastērps

ugunsgrēks

vienotība

villaine

„Kaspars un Sanda griež danci”

Vārdi un vārdu savienojumi

Frāzes

bārda

bērns jāved uz pulciņu

dejojāji

es jūtos kā mājās

dziedātāji

izskatās, ka derēs

dzīva seja

kādreiz gadās

gandarījums

man uzreiz ir drošāk

izmēģināt

paiet vienos priekos

lekt

Skaties acīs!

meita, meitene

Tas ir labs jautājums!

nokavēt

To nevar izstāstīt, tas jāredz.

puisis

salikt kopā

visu mūžu

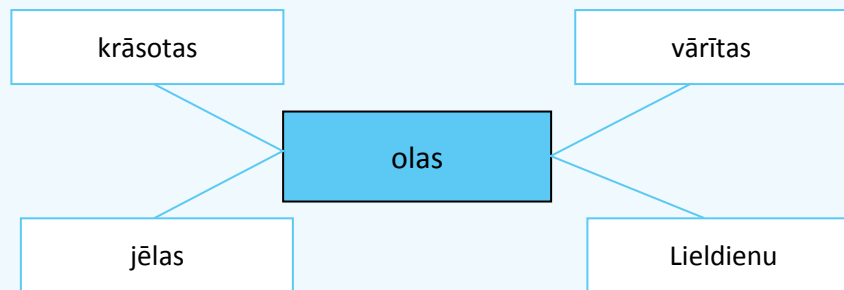
Ieteikumi skolotājam videomateriālu izmantošanai

Videomateriālus var izmantot gan lasīšanas un rakstīšanas iemaņu pilnveidošanai, gan uzmanības pievēršanai gramatisko formu niansēm un fonētikai.

Vārdu savienošana

Videomateriāls: Sanda un Kaspars svin Lieldienas

Izveidojiet četrus vārdu savienojumus ar vārdu *olas*!

Izveidojiet ar katru vārdu savienojumu teikumu!

Vārdu lietojums

Ja valodas prasmes līmenis ir zems, vārdnīcā labāk dot vārdus tajā formā, kas dzirdama videomateriālā; līdztekus būtu jānodrošina arī pamatforma.

Videomateriāls: Kaspars un Sanda dodas zvejot

Pasakiet (uzrakstiet), kādā nozīmē lietoti vārdi *daiļava*, *vecis*, *džeks*, *smuka*.

Videomateriāla sadalīšana pa daļām

No valodas apguvēja un skolotāja mācību nolūka ir atkarīgs veids, kā skatīties videomateriālu – uzreiz visu kopā vai pa daļām. Lai arī videomateriāls nav apjomīgs, tomēr arī 6–8 minūtes ir pietiekami ilgs laiks, lai valodas apguvējs nogurtu un pārstātu uztvert valodu. Tāpēc mācību materiālu vajadzētu sadalīt daļās un, ja nepieciešams, kādai daļai pievērst īpašu uzmanību.

Piemērs videomateriāla „Kaspars un Sanda mājās cept maizi” sadalīšanai pa daļām.

Daļas	Minūtes	„Kaspars un Sanda mājās cept maizi”
1.	00.00–00.31	Ceļā uz maizes ceptuvi
2.	00.32–00.55	Iepazīšanās
3.	00.56–02.13	Sagatavošanās maizes cepšanai
4.	02.14–06.00	Maizes cepšana

Piemērs videomateriāla „Kaspars un Sanda svin Lieldienas” sadalīšanai pa daļām.

Daļas	Minūtes	„Kaspars un Sanda svin Lieldienas”
1.	00.00–04.26	Olu krāsošana
2.	04.27–05.30	Pie galda
3.	05.31–06.45	Olu meklēšana un ēšana
4.	06.46–07.18	Šūpošanās

Skolotājs jau iepriekš var videomateriālu sadalīt pa daļām un par katru videomateriāla daļu dot atsevišķus uzdevumus. Piemēram, ja pa daļām ir iepriekš sadalīts videomateriāls „Kaspars un Sanda dodas zvejot”, tad skolotājs var aicināt skolēnus vēlreiz noskatīties videomateriālu no 07.03– 07.15 minūtei un prognozēt, par ko varētu runāt Kaspars, Sanda un zvejnieki.

Darbs grupās

Videomateriālus skolotājs var izmanto arī darbam grupās. Piemēram, skolotājs var sadalīt videomateriālu sīkākās epizodēs un izmantot daudzveidīgus mācību paņēmienus un darba organizācijas formas.

Piemēram, skolotājs var uzdot, lai katra grupa rūpīgi izpēta vienu materiāla daļu un veic norādītos uzdevumus.

- Katra grupa (vai viens valodas apguvējs) noskatās kādu epizodi, kas tiek demonstrēta bez skaņas, un prognozē, kuri vārdi un vārdu savienojumi varētu būt saklausāmi videomateriālā.
- Katra grupa (vai viens valodas apguvējs) noskatās kādu epizodi ar skaņu un izvēlas divus vai trīs vārdus, ko saprot, vai arī šķiet, ka tos saprot. Pēc tam var izmantot vārdnīcu, lai precizētu nezināmo vārdu nozīmi.
- Katra grupa (vai viens valodas apguvējs) noskatās kādu epizodi ar skaņu un nosauc dzirdētās frāzes. Piemēram, skolotājs var lūgt skolēnus noskatīties videomateriālu „Kaspars un Sandra mācās cept maizi” no 00.32 līdz 00.55 minūtei un aicināt nosaukt fragmentā dzirdētās iepazīšanās frāzes.
- Katra grupa (vai viens valodas apguvējs) pastāsta cits citam, ko redzējuši un dzirdējuši.

Jautājumu un atbilžu sadzirdēšana

Videomateriālos galvenokārt ir sarunas, tātad – jautājumi un atbildes. Valodas apguves sākumposmā ir nepieciešams, lai valodas apguvējs varētu uztvert, kad izskan jautājums un kāda ir atbilde.

Tādēļ skolotājs var aicināt skolēnus videomateriāla skatīšanās laikā pievērst uzmanību, kad skan jautājums un kad – atbilde.

Pēc videomateriāla vai tā fragmenta noskatīšanās skolotājs var aicināt atzīmēt skolēnus tos jautājumus, ko viņi dzirdējuši. Piemēram, par videomateriālu „Kaspars un Sanda bauda pirts rituālu” skolotājs var vaicāt, vai skolēni dzirdējuši šādus jautājumus:

- Cik bieži ir jāiet pirtī?
- Kura diena ir pirts diena?
- Kā var kļūt par pirtnieku?
- Vai mazi bērni arī iet pirtī?
- Kad pie jums var braukt uz pirti?
- Kas ir latviešu pirts?
- Ar ko atšķiras turku pirts no latviešu pirts?

Valodas apguvējs var sakārtot jautājumus tādā secībā, kādā tie izskan.

Skolotājs var piedāvāt arī jautājumus, uz kuriem jāsadzird atbilde.

Diktāti

Diktāti ar uzdevumu attīsta gan klausīšanās un lasīšanas prasmes, gan precīzu valodas lietojumu.

1. piemērs.

Klausieties un rakstiet vārdus!

podniecība

māls

podš

keramika

spēks

keramiķis

podnieks

krūzīte

bloda

masa

uguns

mākslinieks

Izrunājiet vārdus pareizi!

Pievienojiet vārdiem īpašības vārdus (vai divdabjus)!

Iesaistiet katru vārdu savienojumu teikumā!

2. piemērs.

Klausieties un rakstiet vārdus!

iegriezt

apdedzināt

izmīcīt

pārmīcīt

izlīdzināt

izveidot

Izrunājiet vārdus pareizi!

Pievienojiet vārdiem lietvārdus (apstākļa vārdus)!

Iesaistiet katru vārdu savienojumu teikumā!

Uzrakstiet darbības vārdus īstenības izteiksmes vienskaitļa 3. personā tagadnē (vai kādā citā formā)!

3. piemērs.

Klausieties un rakstiet vārdu savienojumus!

latviešu virtuve

Carnikavas nēģis

nēģu karalis

saldūdens zivs

dzīves situācija

astes gals

Izrunājiet vārdu savienojumus pareizi!

Pievienojiet pasvītrotajiem lietvārdiem īpašības vārdus (laba virtuve)!

Iesaistiet katru vārdu savienojumu teikumā!

4. piemērs.

Klausieties un rakstiet vārdu savienojumus!

no rīta

līdz rītam

no nēģiem

par nēģiem

ar tīklu

Iesaistiet vārdus kopā ar prievārdiem teikumā!

5. piemērs.

Lasiet teikumus!

Pievērsiet uzmanību pasvītrotu vārdu pareizrūnai!

Latviešu keramika ir **ļoti novērtēta**. **Visvairāk** to novērtē, kad citu zemju cilvēki atbrauc uz Latviju un ierauga, kā mēs te darbojamies. Mums ir stipras tradīcijas senajā apdedzināšanas tehnikā ar malkas cepliem. Tas ir smags fizisks darbs. Ar elektrisko cepli ir daudz **vienkāršāk** – ieliekam, ieslēdzam, viss datorizēts. Cilvēkiem ir tendence palikt **aizvien** slinkākiem.

Iesaistiet izceltos vārdus teikumos!

Teksta elementu pārveidošana citās gramatiskajās formās

Nozīmīga valodas apguves sastāvdaļa ir teksta elementu pārveidošana citās gramatiskajās formās.

1. piemērs.

Lasiet teikumus!

Pārveidojiet pasvītrotos darbības vārdus īstenības izteiksmes vienkāršās pagātnes formā!

Latvijas teritorijā tā (podniecība) tikusi īpaši kopta un lolota jau tūkstošiem gadu. Podniecības iemaņas un prasmes ir nodotas no paaudzes paaudzē, jo īpaši Latgalē un Kurzemē.

2. piemērs.

Lasiet teikumus!

Pārveidojiet pasvītrotos darbības vārdus īstenības izteiksmes vienkāršās nākotnes formā!

... sākumā mēs samaļam iesalu. Pēc tam vārām pirmo reizi, lai dabūtu ārā cukuru un iegūtu garšu. Pēc tam vāra otrreiz līdz 100 grādiem. Tad liekam klāt visu, ko vēlas – apiņus, kumelītes, vīgriezes, ķimenes, kadiķogas.

Runāšanas prasmju pilnveide un valodas lietojuma nostiprināšana

Videomateriālu dialogus var izmantot runāšanas prasmju pilnveidei un valodas lietojuma nostiprināšanai.

1. piemērs. Noskatieties videomateriālu un atbildiet uz jautājumiem!

Skolotājs: Vai tiesa, ka mēs esam nonākuši nēģu karaļvalstī?

Skolēns: Es domāju, noteikti! Savādāk nevar būt, jo nēģu karaliste ir Carnikava.

Skolotājs: Vai nēģi ir saldūdens zivs?

Skolēns: Nēģi aug un barojas jūrā, bet nārstot nāk saldūdenī. Izlaiž ikrus, no kā izaug ņurņiki, kas skrien atpakaļ uz jūru. Tur barojas 5–6 gadus. Kad ir gatavi nārstot, tie atkal meklē savu upi.

Skolotājs: Vai ķeršana notiek murdā?

Skolēns: Jā, nēģi salien tur iekšā un ārā vairs netiek.

Skolotājs: Kas tiem liek tur līst?

Skolēns: Straume – tie peld pret straumi.

2. piemērs. Atbildiet uz jautājumiem pilniem teikumiem!

Skolotājs: Vai tā ir podnieka ripa?

Skolēns: Jā, tā ir podnieka ripa.

Skolotājs: Vai to var griezt?

Skolēns: Jā, to var griezt.

Skolotājs: Ko uz tās liek virsū?

Skolēns: Uz tās liek virsū mālu

Skolotājs: Un tad rodas pods?

Skolēns: Tieši tā, no māla izveido podu.

3. piemērs.

Lasiet dialogu lomās!

Jurģis: Šis mums ir dzirnavas.

Sanda: Tas nozīmē, ka vispirms ir jāsamaļ graudi?

Jurģis: Jā.

Kaspars: Tālāk?

Jurģis: Tad vārīšanas telpā visu liekam ūdenī un vārām.

Sanda: Tas nozīmē, ka te graudiem pievieno ūdeni?

Jurģis: Jā, vārām ūdeni kopā ar graudiem.

Sanda: Izklausās ļoti vienkārši. Tik tālu to var izdarīt jebkurš, vai ne?

Kaspars: Cik ilgi tas ir jādara?

Jurģis: Vidēji 3–4 stundas.

Sanda: Tad viss izvāritais ir jāatdala nost no graudiem?

Jurģis: Nē, iemetam visu šeit, kur tas stāv aptuveni stundu, lai pārcukurotos. Tad pārlejam visu ar 500 vai 400 litriem ūdens, lai kopā būtu 600 litri.

Sanda: Te jau sākas visas burvestības. Tā katrs meistars dabū savu īpašo alu?

Jurģis: Jā, dabū garšu un rūgtumu, to pilnībā pārvalda. Kādu alu vēlies, tādu iegūsti. Kad esam uzvārījuši pēdējo vārījumu, pārlejam to šādās cisternās. Tur tiek pievienots arī raugs.

Pastāsiēt par alus darīšanas procesu, izmantojot darbības vārdus vajadzības izteiksmē (vai pavēles izteiksmē)!

Kopīgie ieteikumi par videomateriālu izmantošanu mācībās

Visi šie uzdevumi veicami, skolēniem strādājot grupās vai pa vienam.

Strādājot ar videomateriālu, ir iespējams:

- sākt ar visa videomateriāla noskatīšanos;
- risināt sarunas par videomateriālā redzamā sižeta noskaņu, emocijām, attiecību izpratni;
- aicināt skolēnus prognozēt, par ko būs sižets;
- aicināt skolēnus uztvert atsevišķus vārdus, vārdu savienojumus, frāzes, kas varētu palīdzēt ikdienas saziņā;
- apgūt un papildināt vārdu krājumu, detalizēti un pilnībā izprotot videomateriālu tekstu;
- vizuāli iepazīt Latviju un latviešus.